

Sygn. akt I C 468/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 października 2015 roku

Sąd Rejonowy w Kędzierzynie-Koźlu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodnicząca: SSR Małgorzata Michalska-Księżyk

Protokolant: sekr. sądowy Agata Drachal

po rozpoznaniu w dniu 22 września 2015 r. na rozprawie sprawy

z powództwa **Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S.**

przeciwko **B. R.**

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego B. R. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. kwotę 4957 zł (cztery tysiące dziewięćset pięćdziesiąt siedem złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 02.07.2015r. do dnia zapłaty oraz kwotę 480 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania,
2. w pozostałym zakresie powództwo oddala,
3. zasądza od pozwanego B. R. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Kędzierzynie – Koźlu kwotę 251 zł tytułem części opłaty sądowej od ponoszenia której powód był zwolniony.

Sygn. akt I C 468/15

UZASADNIENIE

Powód Syndyk Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. wystąpił przeciwko pozwanemu B. R. z powództwem o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty w wysokości 6.682,50 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.

Powód argumentował, iż postanowieniem z dnia 03.07.2013 r. wydanym w sprawie opatrzonej sygn. akt: XII GU 2/13, XII GUp 22/13, Sąd Rejonowy Szczecin - Centrum w Szczecinie, ogłosił upadłość Centrum (...) Sp. z o.o. w S. obejmującą likwidację majątku dłużnika. Wyznaczony przez sąd syndyk masy upadłości ustalił, iż w dniu 31.08.2011 r. pomiędzy upadłą spółką a pozwanym podpisana została Umowa inwestycyjna, zaś w dniu 01.09.2011 r. na rachunek bankowy upadłej spółki wpłacona została, z rachunku bankowego D. A., kwota 5.000 zł. W dniach 03.10.2011 r., 03.11.2011 r., 1.12.2011r., 02.01.2012 r., 31.01.2012 r., 01.03.2011 r. 02.04.2012 r., 02.05.2012 r. 2.07.2011r., 01.08.2012 r. upadła spółka, tytułem wykonania w/w umowy dokonała wypłat na rzecz pozwanego w kwotach po 607,50 zł (łącznie 6.682,50 zł). Ponieważ kwota wpłacona na poczet podpisanej z pozwanym umowy nie pochodziła z jego rachunku bankowego, powód wskazał, iż w świetle postanowień umowy z dnia 31.08.2011 r., do jej zawarcia w ogóle nie doszło, w konsekwencji zaś otrzymane przez pozwanego świadczenie w łącznej wysokości 6.682,50 zł wypełnia przesłanki bezskuteczności czynności prawnej upadłego w oparciu o przepis

art. 527 § 1 i nast. k.c., art. 127 ust. 1 w zw. z art. 134 ust. 1 ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze, jak również stanowi nienależne świadczenie otrzymane bez podstawy prawnej - art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c.

Powód wskazał, iż wniosek o ogłoszenie upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. został złożony w dniu 28.12.2012 r., a zatem, w oparciu o przepis art. 127 ust. 1 ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze, bezskuteczne, w stosunku do masy upadłości, są wypłaty środków pieniężnych w okresie od dnia 28.12.2011 r. do dnia ogłoszenia upadłości, tj. w okresie roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Z kolei wypłaty dokonane w okresie poprzedzającym datę 28.12.2011 r. powinny zostać uznane za bezskuteczne w stosunku do masy upadłości w oparciu o przepisy art. 527 i nast. k.c., przy czym, w ocenie powoda, nie może budzić wątpliwości, iż poszczególne wypłaty środków pieniężnych na rzecz pozwanego należy uznać za czynności prawne.

Wskazując na charakter działalności Centrum (...) Sp. z o.o. jako typowej piramidy finansowej, powód podniósł, iż wśród jej wierzycieli są osoby, które w zamian za wpłacone środki pieniężne nie otrzymały od spółki jakiegokolwiek świadczenia. Centrum (...) Sp. z o.o. nie prowadziła bowiem żadnej działalności inwestycyjnej, a wszelkie wypłaty jakich dokonywała na rzecz swoich klientów finansowane były z wpłat dokonywanych przez kolejnych klientów, którzy obecnie są wierzycielami upadłej spółki i których ogół tworzy masę upadłości. Pozwany zatem, otrzymując od upadłej spółki środki otrzymał korzyść majątkową kosztem pozostałych wierzycieli spółki, którzy nie otrzymali żadnego świadczenia, w konsekwencji zaś z ich pokrzywdzeniem, co czyni zasadnym roszczenie powoda z art. 527 k.c. Stojąc na stanowisku, iż pozwany uzyskał od Centrum (...) Sp. z o.o. korzyść nieodpłatną (środki pozostawione do dyspozycji spółki nie zostały przekazane przez pozwanego), powód podniósł, iż zaskarżoną czynność uznać należy za bezskuteczną, chociażby pozwany nie wiedział i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mógł się dowiedzieć, że upadła spółka działała ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a to po myśli art. 528 k.c.

Powołując się na art. 127 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze, powód wskazał, iż bezskuteczne w stosunku do masy upadłości są czynności prawne dokonane przez upadłego w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, którymi rozporządził on swoim majątkiem, jeżeli dokonane zostały nieodpłatnie albo odpłatnie, ale wartość świadczenia upadłego przewyższa w rażącym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego lub zastrzeżonego dla upadłego lub osoby trzeciej. Powód wskazał, iż w przeciągu roku poprzedzającego złożenie wniosku o ogłoszenie upadłości Centrum (...) Sp. z o. o. doszło do nieodpłatnego rozporządzenia majątkiem upadłego, mimo braku spełnienia przez pozwanego świadczenia na rzecz spółki w postaci wpłaty kapitału. Z uwagi na powyższe w ocenie powoda spełnione zostały wszystkie przesłanki wskazujące na bezskuteczność z mocy prawa zgodnie z przepisem art. 127 ust. 1 ustawy - Prawo upadłościowe i naprawcze czynności upadłego w postaci poszczególnych wypłat na rzecz pozwanego środków pieniężnych w okresie od dnia 28.12.2011 r. do dnia ogłoszenia upadłości, tj. w okresie roku od dnia złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. W konsekwencji zaś, po myśli art. 134 ww. ustawy, to co wskutek tej czynności ubyło z majątku upadłego lub do niego nie weszło podlega przekazaniu do masy upadłości.

Powód powołał się także na treść art. 405 k.c., kwalifikując kwoty wypłacone przez powoda na rzecz pozwanego w okresie od dnia 01.03.2011r. do dnia 01.08.2012r. jako świadczenie nienależne, a wzbogacenie powstałe w ten sposób po stronie B. R. jako bezpodstawne.

Syndyk wskazał ponadto, iż spółka prowadziła działalność gospodarczą w zakresie gromadzenia środków pieniężnych innych osób fizycznych bez wymaganego zezwolenia Komisji Nadzoru Finansowego. Urząd Komisji Nadzoru Finansowego we wrześniu 2011 r. wpisał upadłą spółkę na dostępną do publicznego wglądu za pośrednictwem strony internetowej listę ostrzeżeń publiczny, na której umieszczane są podmioty prowadzące nielegalną działalność. Ponadto w dniu 08.09.2011 r. do Prokuratury Rejonowej w Stargardzie Szczecińskim Urząd Komisji Nadzoru Finansowego złożył zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

W odpowiedzi na pozew, B. R. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu.

Pozwany potwierdził okoliczność zawarcia ze stroną powodową następujących umów: umowy inwestycyjnej nr (...)z dnia 31.08.2011r., umowy Inwestycyjnej (...)nr (...)z dnia 2.08.2012r. oraz umowy inwestycyjnej (...)nr (...) z dnia

18.08.2012r. Powołał się przy tym, iż w związku z zawarciem pierwszej z wymienionych umów inwestycyjnych otrzymał od powoda środki pieniężne, zarachowane na poczet zwrotu wkładu, w postaci jedenastu wypłat w kwocie po 607,50 zł. W wyniku zawarcia drugiej i trzeciej umowy, na poczet których pozwany ponownie wpłacił po 5.000 zł (a więc w sumie kwotę 10.000 zł), nie zostały już pozwanemu wypłacone przez Centrum (...) Oddłużeniowe żadne kwoty, wliczając w to także brak zwrotu kwot wniesionych tytułem wkładu kapitałowego. W uwagi na powyższe, pozwany stanął na stanowisku, iż według stanu na chwilę obecną, nadal pozostaje wierzycielem powoda.

Wskazana umowa inwestycyjna, według twierdzeń pozwanego, nie została zawarta przez pozwanego z osobą trzecią z pokrzywdzeniem powoda. Z tej zatem przyczyny pozwany przyjął, iż przepisy Kodeksu cywilnego regulujące instytucję skargi paulińskiej nie znajdują zastosowania. Dodatkowo za niedopuszczalnością stosowania przepisów o skardze paulińskiej przemawia również fakt, że legitymację czynną posiada, wedle treści art. 527 § 1 k.c. wyłącznie wierzyciel, a legitymację bierną wyłącznie osoba trzecia. Taka sytuacja zaś w przedmiotowej sprawie nie zachodzi. Nawet gdyby niezasadnie przyjąć poprawność konstrukcji prawnej stworzonej przez powoda oraz jej zgodność z obowiązującymi przepisami prawa, wskazać należy, iż powód nie wykazał wszystkich przesłanek, niezbędnych dla aktualizacji uprawnienia wierzyciela do dochodzenia uznania za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika, która została dokonana z pokrzywdzeniem wierzyciela. Przepis art. 527 § 1 wyraźnie wskazuje bowiem, iż niezbędne jest nie tylko wykazanie, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, ale także, iż po stronie osoby trzeciej, która uzyskała korzyść majątkową, musi zaistnieć stan świadomości w postaci wiedzy o sytuacji działania z pokrzywdzeniem wierzycieli, bądź możliwości dowiedzenia się przy zachowaniu w tym zakresie należytej staranności, tymczasem taki stan świadomości po stronie pozwanego nie zaistniał.

Pozwany zanegował także możliwość zastosowania w przedmiotowej sprawie art. 127 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze. Wniosek o ogłoszenie upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. został złożony dnia 27.12.2012 r. Postanowienie w tym przedmiocie zapadło natomiast w dniu 3.07.2013 r. Sankcją bezskuteczności mogłyby zatem zostać obarczone czynności prawne zdziałane przez upadłego w okresie od 27.12.2011 r. do dnia 27.12.2012 r. Tymczasem, jak wynika z bezspornego w tym zakresie stanu faktycznego sprawy, przesłanka ta nie została spełniona, albowiem czynność prawna w postaci zawarcia umowy inwestycyjnej została zawarta w dniu 31.08.2011 r. Powód, jako czynność prawną, błędnie zaś traktuje wypłatę środków pieniężnych pozwanemu, albowiem czynnością prawną w omawianym przypadku jest umowa, sama zaś wypłata świadczenia stanowi czynności faktyczną stanowiącą wykonanie umowy. Nadto wskazana umowa inwestycyjna nie jest czynnością prawną pod tytułem darmym. Nie zachodzi również sytuacja, w której świadczenie otrzymane przez pozwanego w rażącym stopniu przekracza wartość świadczenia otrzymanego przez upadłego. W ocenie strony pozwanej powód nieprawidłowo przyjmuje, że przedmiotem świadczenia dokonanego przez upadłego jest zwrot kapitału oraz wypłata odsetek, albowiem prawidłowa analiza jurydyczna zwartej przez strony umowy inwestycyjnej prowadzi do wniosku, że świadczenie otrzymane przez pozwanego składa się z dwóch elementów: zwrotu wkładu kapitałowego oraz wynagrodzenia w formie udziału w przychodzie uzyskanym przez przedsiębiorstwo upadłego. Wysokość świadczenia otrzymanego przez pozwanego nie tylko nie jest rażąco wygórowana w stosunku do tego, które przypadło w udziale upadłemu, lecz nie przekracza świadczenia, jakie otrzymał upadły. W ocenie pozwanego w przedmiotowej sprawie nie znajdują zastosowania przepisy art. 359 i art. 359² Kodeksu cywilnego. W sprawie nie zachodzi bowiem sytuacja w której w zawartej umowie inwestycyjnej strony ujęłyby postanowienia o odsetkach kapitałowych. Analiza §1 w zw. z §6 i §8 umowy prowadzi do konkluzji, że świadczenie nazywane przez powoda odsetkami nie jest wynagrodzeniem za korzystanie z cudzych pieniędzy, lecz umówioną równowartością części przychodu uzyskanego przez upadłego. Zważyć należy, że pozwany dostarczył funduszy nie jako pożyczkodawca, lecz jako inwestor. Z tego tytułu pozwanemu przysługiwało prawo do odzyskania wkładu i udział w 15% miesięcznego przychodu uzyskanego przez upadłego. Umowa została zawarta z dniem jej podpisania przez strony, a więc 31.08.2011r. i irrelevantną, w tym kontekście, pozostaje okoliczność, kiedy środki pieniężne zostały zaksięgowane na wskazanym w umowie rachunku, bowiem to nie ten moment wyznaczał chwilę zawiązania stosunku zobowiązaniowego pomiędzy stronami.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 31.08.2011r. pomiędzy Centrum (...) Sp. z o.o.w S.a B. R.doszło do zawarcia umowy inwestycyjnej nr (...). Zgodnie z jej treścią (§ 1) klient (pozwany) miał postawić do dyspozycji Centrum (...) sp. z o.o.środki pieniężne w wysokości 5.000 zł na okres 12 miesięcy ze stałą stopą zwrotu 15 % w skali miesiąca. Wedle treści § 6 i 7 kwota stałej stopy zwrotu środków pieniężnych dla klienta za czas jednego miesiąca trwania umowy wynosiła 750 zł brutto, przy czym od kwoty zysku kapitałowego spółka miała potrącać podatek od zysków kapitałowych w wysokości obowiązującej w dniu wpłaty, celem jego przekazania właściwemu Urzędowi Skarbowemu. Dnia 31.08.2011r. na rachunku (...) Sp. z o.o.w S.zaksięgowana została kwota 5.000 zł, uiszczona przez D. A.na poczet zobowiązania pozwanego. Wskazana wpłata stanowiła realizację § 1 ww. umowy. Podobnej treści były kolejno zawierane przez pozwanego umowy: umowa z dnia 2.08.2012r., umowa z dnia 18.08.2012r., z tym że pozwany przy dokonaniu wpłat kolejnych 5 000 zł na poczet każdej z umów z okresem obowiązywania 5 lat miał zagwarantowaną stałą stopę zwrotu w wysokości 12 % w skali miesiąca. Kwota stałej stopy zwrotu środków pieniężnych dla klienta za czas jednego miesiąca trwania umowy wynosiła 600 zł brutto.

(dowody:

umowa z dnia 31.08.2011r. – k19-22,

potwierdzenie transakcji – k23,

zestawienie za okres od dnia 01.01.2011r. do dnia 23.09.2013r. – k24,

umowa z dnia 2.08.2012r. – k62-63,

umowa z dnia 18.08.2012r. – k64-65,

potwierdzenie transakcji – k66-67,

przesłuchanie pozwanego B. R. – k160)

Pismem z dnia 6.09.2011r. (...)zawiadomił (...)w S.o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 171 ust. 1 w zw. z art. 171 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, póź. 665 z późn. zm.) - dalej „prawo bankowe”, a polegającego na gromadzeniu środków pieniężnych innych osób fizycznych, prawnych lub jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, w celu udzielania kredytów, pożyczek pieniężnych lub obciążania ryzykiem tych środków w inny sposób przez nieustaloną osobę działającą za pośrednictwem stron internetowych www(...) pod firmą Centrum (...) Sp. z o.o.z siedzibą w S., ul. (...), (...)-(...) S..

(dowody:

zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z dnia 6.09.2011r. – k42-47)

W dniach 03.10.2011 r., 03.11.2011 r., 1.12.2011r., 02.01.2012 r., 31.01.2012 r., 01.03.2011 r. 02.04.2012 r., 02.05.2012 r. 2.07.2011r., 01.08.2012 r. upadła spółka, tytułem wykonania w/w umowy dokonała wypłat na rzecz pozwanego w kwotach po 607,50 zł (łącznie 6.075 zł). Nie nastąpił jednak zwrot kapitału w kwocie 5000 zł.

(dowody:

zestawienie za okres od dnia 01.01.2011r. do dnia 23.09.2013r. – k25-34)

W dniu 28.12.2012r. do Sądu Rejonowego Szczecin-Centrum w Szczecinie wpłynął wniosek B. K.o ogłoszenie upadłości. Postanowieniem z dnia 3.07.2013r., Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Wydział XII Gospodarczy (sygn. akt XII GU 2/13) ogłosił upadłość dłużnika Centrum (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością S.obejmującą likwidację majątku dłużnika oraz wyznaczył, dla ww. spółki, syndyka masy upadłości.

(dowody:

postanowienie z dnia 3.07.2013r. – k12-17,

pismo z dnia 2.04.2015r. – k18)

Decyzją z dnia 30.12.2013r. Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w S., po przeprowadzeniu postępowania kontrolnego w stosunku do Centrum (...) (...) Sp. z o.o. w upadłości w zakresie deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowości obliczania podatku dochodowego od osób prawnych, określił stratę poniesioną w roku podatkowym 2011 w wysokości kwoty 1.595.711,86 zł. Z uzasadnienia decyzji Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej decyzji wynika, iż spółka nie prowadziła odrębnych kont pomocniczych dla każdego z inwestorów według rodzaju zawartych umów. Ze środków pieniężnych wpływających na konto spółki pokrywane były wydatki związane z bieżącą działalnością spółki, należne inwestorom odsetki, zapłaty za świadczone spółce usługi, a nawet nabywanie środków trwałych (strona 6 uzasadnienia decyzji). W wyniku przeprowadzonego postępowania kontrolnego ustalono, iż pośrednicy finansowi nie posiadali dowodów dokumentujących poszczególne inwestycje, a ich działalność polegała wyłącznie na pozyskiwaniu klientów. Organ kontroli skarbowej w swych ustaleniach potwierdził, iż spółka nie inwestowała powierzonych jej przez inwestorów środków pieniężnych na rynkach rolno – spożywczych ani w inne podmioty gospodarcze, które powiązane były kapitałowo i osobowo z prezesem zarządu upadłej spółki. Wręcz przeciwnie w okresie objętym postępowaniem kontrolnym spółki te ((...) spółka z o.o., S.Spółka zo.o.) uzyskały od Centrum (...) pomoc finansową w postaci pożyczek, które udzielone zostały z pozyskanych od innych osób fizycznych środków pieniężnych w łącznej kwocie 2.860.000 zł.

(dowody:

decyzja z dnia 30.12.2013r. – k129-140)

Pismem z dnia 16.05.2014r. Syndyk Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. wezwał B. R. do zapłaty kwoty 5.564,50 zł z tytułu wypłaconych przez upadłą spółkę środków pieniężnych, w terminie dni 7, pod rygorem, skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego.

(dowody:

wezwanie do zapłaty z dnia 16.05.2014r. wraz z potwierdzeniem odbioru – k35-41)

Pozwany nie uiszczył na rzecz powoda należności objętych treścią wezwania z dnia 16.05.2014r. B. R. nie zrealizował ww. roszczenia. W postępowaniu upadłościowym pozwany zgłosił własne wierzytelności przysługujące mu z tytułu zawartych umów.

Dowód: zeznania pozwanego k. 160

Stopa kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, w okresie od dnia 9.06.2011r. do dnia 9.05.2012r. równa była 6%, zaś w okresie od dnia 10.05.2012r. do dnia 7.11.2015r. równa była 6,25%.

fakt bezsporny

Sąd zważył co następuje:

Powództwo należało uwzględnić w części.

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę podzielił pogląd, iż zawarta przez pozwanego z Centrum (...) umowa miała charakter pozornie „inwestycyjny.” W istocie bowiem, świadczenie spółki nie miało polegać na wypłacie na rzecz B. R. części zysków wypracowanych dzięki środkom przekazanym upadłej spółce w dniu 31.08.2011r., lecz na wypłacie sztywno określonego oprocentowania w wysokości 15% w stosunku miesięcznym, z potrąceniem podatku od zysków (§ 1 i 7 umowy z dnia 31.08.2011r.). Zawarte w treści § 10 zobowiązanie strony powodowej do „realizacji inwestycji na

terenie kraju” nie zostało obwarowane żadną sankcją, służąc jedynie wyjaśnieniu źródeł pozyskania przez spółkę środków na wypłatę oprocentowania, z kolei zapis, iż środki nie będą lokowane na Giełdzie Papierów Wartościowych oraz w fundusze inwestycyjne należy odczytywać wyłącznie jako obietnicę unikania ryzykownych inwestycji. Wbrew stanowisku pozwanego, treść umowy nie dawała żadnych podstaw do przyjęcia, że wpłacone pieniądze będą inwestowane „w jego imieniu”. Z uzasadnienia decyzji Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej wynika, iż spółka nie prowadziła odrębnych kont pomocniczych dla każdego z inwestorów według rodzaju zawartych umów. Ze środków pieniężnych wpływających na konto spółki pokrywane były wydatki związane z bieżącą działalnością spółki, należne inwestorom odsetki, zapłaty za świadczone spółce usługi, a nawet nabywanie środków trwałych (strona 6 uzasadnienia decyzji). W wyniku przeprowadzonego postępowania kontrolnego ustalono, iż pośrednicy finansowi nie posiadali dowodów dokumentujących poszczególne inwestycje, a ich działalność polegała wyłącznie na pozyskiwaniu klientów. Organ kontroli skarbowej w swych ustaleniach potwierdził, iż spółka nie inwestowała powierzonych jej przez inwestorów środków pieniężnych na rynkach rolno – spożywczych ani w inne podmioty gospodarcze, które powiązane były kapitałowo i osobowo z prezesem zarządu upadłej spółki. Wręcz przeciwnie w okresie objętym postępowaniem kontrolnym spółki te ((...) spółka z o.o., S.Spółka zo.o.) uzyskały od Centrum (...) pomoc finansową w postaci pożyczek, które udzielone zostały z pozyskanych od innych osób fizycznych środków pieniężnych w łącznej kwocie 2.860.000 zł.(strona 16 uzasadnienia decyzji). Okoliczność ta tym bardziej potwierdza założenie o charakterze zawieranych umów, jako de facto umów pożyczki.

Istotą umowy z dnia: 31.08.2011r., (czy też późniejszych umów) było przeniesienie własności środków pieniężnych z możliwością rozporządzania nimi i obowiązkiem zwrotu takiej samej ich ilości za zapłatą wynagrodzenia w formie oprocentowania. Charakter prawny umowy zbliżony jest zatem w swej konstrukcji do umowy pożyczki (art. 720 k.c.), do której mają zastosowanie przepisy o odsetkach maksymalnych, bowiem świadczenie spółki polegało w istocie na wypłacie odsetek od udostępnionego jej kapitału.

W myśl art. 359 §2¹ i §2² k.c., maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne), a jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne. Postanowienie umowne, zastrzegające odsetki wyższe od maksymalnych, jest nieważne. Wyrażona w art. 353¹ k.c. zasada swobody umów nie jest nieograniczona, bowiem stosunek prawny nie może sprzeciwiać się m.in. ustawie.

Zgodnie z treścią art. 58 §1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Kodeks cywilny przewiduje nieważność całości lub części czynności prawnej (oświadczenia woli, umowy). W świetle powyższego zatem, nieważność zastrzeżenia umownego nie powoduje nieważności całego kontraktu, ale jedynie ten skutek, iż w miejsce sprzecznych z ustawą postanowień zastosowanie będą miały przepisy Kodeksu cywilnego. Skutkiem zastrzeżenia dla odsetek wynikających z czynności prawnej wyższej wysokości niż odsetki maksymalne nie jest nieważność czynności, lecz – jak stanowi art. 359 § 2² k.c. –możliwość żądania co najwyżej odsetek maksymalnych. Powołany przepis ma charakter *lex specialis* w stosunku do art. 58 § 3 k.c. Nie jest zatem nieważna umowa, a jedynie jedno z postanowień umownych, które zostaje zastąpione przepisem ustawy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r., sygn. II CNP 16/09, opubl. LEX nr 603757). Świadczenie upadłego na rzecz pozwanego, w zakresie przekraczającym odsetki maksymalne, było nienależne, bowiem postanowienia umowne, w oparciu o które upadły je spełnił, były nieważne i nie stały się ważne po spełnieniu świadczenia (art. 410 § 2 k.c.). Spełnienie świadczenia nastąpiło w wykonaniu nieważnej czynności prawnej (art. 411 pkt 1 zd. 2 k.c.). Na gruncie tego przepisu na równi należy traktować spełnienie świadczenia na podstawie nieważnej umowy ze spełnieniem świadczenia na podstawie nieważnego postanowienia umownego zawartego w ważnej umowie. Skoro zatem pozwany B. R. otrzymał świadczenie ponad odsetki maksymalne w wykonaniu nieważnego postanowienia umownego, to jest obowiązany do jego zwrotu. Bezskuteczne postanowienie umowne, w tym zakresie nie jest wiążące dla świadczącego, nie rodzi dla niego praw ani obowiązków.

Skoro zatem świadczenie upadłej spółki względem pozwanego, w zakresie, w jakim przekraczało odsetki maksymalne, było nienależne, to zgodnie z art. 410 §1 k.c. w zw. z art. 405 k.c., pozwany powinien świadczenie w tej części zwrócić. Wedle bowiem treści art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Przyjęcie zaprezentowanego poglądu co do ważności i skuteczności postanowień umowy, zwanej przez strony „inwestycyjną” z dnia 31.08.2011r. zastrzegających dla pozwanego B. R. oprocentowanie wyższe od odsetek maksymalnych, powoduje, iż zgłoszone roszczenie nie znajduje podstawy w przepisach ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze, dalej puin (Dz.U. z 2015r., poz. 233 t.j.), w szczególności art. 127 ust. 1 i art. 134 ww. ustawy, ani też w art. 527 i n. k.c. Powyższe, dodatkowo wzmacnia argument o konieczności wyłączenia stosowania art. 411 pkt 1 k.c. do świadczenia spełnionego w wyniku bezskutecznego postanowienia umownego, na wypadek uznania za takie zastrzeżenia odsetek wyższych niż maksymalne.

Umowa „inwestycyjna” zawarta przez pozwanego jest ważna i skuteczna jedynie w takim zakresie, w jakim B. R., w zamian za umożliwienie upadłej spółce korzystania z kwoty 5.000 zł przez okres 12 miesięcy (umowa z dnia 31.08.2011r.), miał otrzymać odsetki maksymalne. Nie można uznać, aby takie czynności były nieodpłatne, ani, że świadczenia spółki w rażącym stopniu przewyższały wartość świadczeń otrzymanych przez pozwanego. Zgodnie z treścią wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2012 r., sygn. II CSK 546/2011: „Czynność prawna ma charakter odpłatny, jeżeli strony jej dokonujące otrzymują lub mają otrzymać w zamian korzyść majątkową rozumianą - zarówno obiektywnie, jak i subiektywnie - jako przysporzenie majątkowe.” Czynności prawne nieodpłatne to takie, w wyniku których jedna strona otrzymuje świadczenie majątkowe, druga natomiast nie otrzymuje żadnego świadczenia tego typu. Spółka Centrum (...) Sp. z o.o.z siedzibą w S.(obecnie spółka w upadłości likwidacyjnej) otrzymała korzyść majątkową w postaci możliwości korzystania z kapitału pozwanego (5.000 zł) przez okres 12 miesięcy. Nie jest istotne to, czy rzeczywiście z tych środków korzystała, a jedynie to, że miała taką możliwość. Z dokumentu „Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa” z dnia 6.09.2011r., wynika charakter działalności spółki, wskazujący na to, iż korzystała ona z tych środków spłacając zobowiązania z wcześniej zawartych „umów inwestycyjnych”, co z kolei pozwalało jej przyciągnąć nowych klientów. Należy przy tym zauważyć, iż niewłaściwie powód konstruuje pogląd o nieodpłatnym, w rozumieniu art 127 ustawy, charakterze umowy zawartej z pozwanym, a to z uwagi na to, iż pozwany nie dokonał wpłaty kapitału na rzecz powodowej spółki. Faktem jest, iż przelew kwoty 5.000 zł na rzecz Centrum (...) Sp. z o.o.z siedzibą w S.dokonany w dniu 31.08.2011r. nastąpił z rachunku bankowego D. A., jednakże tytuł transferu został w sposób niebudzący wątpliwości określony jako: „Wpłata inwestycyjna; Umowa inwestycyjna Nr (...), B. R..

Umowa inwestycyjna nr (...) została zawarta na ponad rok przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości (co miało miejsce dnia 28.12.2012r.), nie jest ona zatem objęta hipotezą art. 127 ustawy i nie jest ex lege bezskuteczna. W ocenie sądu, za chybione należy uznać stanowisko strony powodowej, jakoby każda wypłata na rzecz pozwanego środków pieniężnych w okresie od dnia 3.10.2011r. do dnia 1.08.2012r. stanowiła czynność prawną, o jakiej mowa w art. 127 ustawy. W realiach przedmiotowej sprawy bowiem, czynnością prawną jest zawarcie umowy „inwestycyjnej”, sama zaś wypłata środków pieniężnych jest czynnością faktyczną stanowiącą realizację postanowień ww. kontraktu.

Wbrew stanowisku strony powodowej, roszczenie pozwu nie znajdzie także oparcia w art. 527 i n. k.c., nawet gdyby zastrzeżenie dla pozwanego odsetek w wysokości 180% w stosunku rocznym (15% w skali miesiąca) uznać za ważne i skuteczne. Zgodnie z art. 527 §1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć. Zgodnie natomiast z art. 531 §1 k.c., uznanie za bezskuteczną czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli następuje w drodze powództwa lub zarzutu przeciwko osobie trzeciej, która wskutek tej czynności uzyskała korzyść majątkową. Na kanwie ww. przepisów można wyróżnić następujące przesłanki warunkujące możliwość skorzystania przez uprawnionego z ochrony pauliańskiej: 1) istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności; 2) dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią; 3) pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez

dłużnika; 4) dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela; 5) uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią; 6) działanie osoby trzeciej w złej wierze. Przychyłając się do stanowiska powoda, w zakresie przyjęcia art. 527 § 1 k.c., jako podstawy przedstawionego w pozwie żądania zapłaty, należałoby dokonać swoistej modyfikacji podmiotowej w ramach dyspozycji przepisu art. 527 § 1 k.c., przyjmując, iż osoba wierzyciela (Syndyk Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S.) jest de facto tożsama z osobą dłużnika (Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S.). Dodatkowo za niedopuszczalnością stosowania przepisów o skardze pauliańskiej przemawia również fakt, że legitymację materialno-prawną czynną posiada w takiej sytuacji wyłącznie wierzyciel, a legitymację materialno-prawną bierną wyłącznie osoba trzecia. Sytuacja taka w przedmiotowej sprawie jednak nie zachodzi.

Sąd nie uwzględnił również podniesionego przez pozwanego zarzutu sprzeczności żądania pozwu z zasadami współzycia społecznego. Kwestia ta mogłaby zostać oceniona inaczej, gdyby to spółka domagała się od B. R. zwrotu odsetek, nadpłaconych w celu zwabienia i oszukania kolejnych klientów. Syndyk działa jednak przede wszystkim na rzecz wierzycieli upadłego, którzy zawarli ze spółką umowy na analogicznych warunkach jak pozwany. Paradoksalnie, działa przy tym również na rzecz pozwanego, który, jak wynika z przesłuchania ww. na rozprawie w dniu 22.09.2015r., także zgłosił swoją wierzytelność do masy upadłości. Wśród pozostałych wierzycieli są podmioty znajdujące się w podobnej co pozwany sytuacji, lub gorszej. Nie różni ich zatem żadna istotna okoliczność, która sprzeciwiałaby się zbliżeniu sytuacji pozwanego do sytuacji innych klientów upadłej spółki, innymi słowy, pozwany nie jest bardziej poszkodowany, niż inni wierzyciele masy upadłości. Co więcej, w ocenie sądu, sytuacja pozwanego, nawet mając na uwadze konieczność realizacji roszczenia zgłaszanego przez syndyka, pozwalała mu na przeciwstawieniu się zarzutem potrącenia z własną wierzytelnością, czego jednak nie uczynił. Zważyć nadto należy, że nie powinno się stosować art. 5 kc, w sytuacji nieważności (tzw. bezwzględnej) czynności prawnej (jej elementu) uwzględnianej przez sąd z urzędu (por. Małgorzata Pyziak-Szafnicka w: Kodeks cywilny. Komentarz. Część ogólna; opubl. Lex, 2014). W realiach przedmiotowej sprawy zaś, sąd uznał za nieważne postanowienie umowy z dnia 31.08.2011r. w części odnoszącej się do odsetek należnych od wpłaconego kapitału, przekraczających poziom odsetek maksymalnych.

Z uwagi na powyższe, na mocy art. 410 §1 k.c. w zw. z art. 405 k.c., sąd zasądził od pozwanego B. R. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. kwotę 4.957 zł, stanowiącą sumę wypłaconych na rzecz pozwanego odsetek, przekraczającą poziom odsetek maksymalnych, w pozostałym zakresie oddalając powództwo. W uchwale z dnia 11 września 2014 r., III CZP 53/14, LEX nr 1504875, Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, iż stopa kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego, obok innych stóp procentowych, jest ogłaszana publicznie, w Dzienniku Urzędowym Narodowego Banku Polskiego oraz na stronie internetowej (www.nbp.pl), a w związku z tym jest powszechnie znana. Podzielając to stanowisko Sąd Rejonowy zauważa, że tym samym powszechnie znana, a tym samym niewymagająca dowodu (art. 228 §1 k.p.c.) jest stopa procentowa odsetek maksymalnych, stanowiąca czterokrotność stopy procentowej kredytu lombardowego NBP. W konsekwencji za niewymagające dowodu uznał Sąd, iż odsetki maksymalne wynosiły 24% w stosunku rocznym w okresie od 9 czerwca 2011 r. do dnia 9 maja 2012 r. i 25% w stosunku rocznym w okresie od 10 maja 2012 r. do dnia 7 listopada 2012 r. Ponadto pozwany nie kwestionował wyliczenia odsetek maksymalnych, dokonanego przez powoda w treści wezwania do zapłaty z dnia 16.05.2014r. Należną powodowi kwotę sąd uzyskał, odejmując od łącznej sumy wypłaconych na rzecz pozwanego kwot tj. 6.075 zł (10 x 607,50 zł), sumę wyliczonych przez powoda maksymalnych odsetek za opóźnienie – 1.118 zł. Strona pozwana nie mogła również domagać się zaliczenia wypłaconych przez upadłą spółkę środków na poczet wniesionego przez B. R. wkładu w wysokości 5000 zł. Rację ma bowiem strona powodowa, iż brak jest przesłanek do złożenia w tym momencie oświadczenia o zarachowaniu otrzymanych środków na poczet wierzytelności względem upadłej spółki z tytułu zwrotu wkładu. Możliwość złożenia takiego oświadczenia zachodzi bowiem w sytuacji, gdy dłużnik nie precyzuje na poczet którego z zobowiązań dokonuje zapłaty. Z załączonych wydruków rachunków bankowych upadłej spółki bezsprzecznie wynika, iż wypłata dotyczyła oprocentowania za kolejny okres ze wskazaniem zawartej umowy.

Wraz z kwotą główną, sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda ustawowe odsetki za opóźnienie liczone od dnia 02.07.2015r. (dnia wniesienia pozwu – art. 165 § 2 k.p.c.) do dnia zapłaty.

W myśl art. 98 § 1 k.p.c., strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu). Wedle zaś treści art. 100 k.p.c., w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Na koszty poniesione przez obydwie strony składają się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 1.200 zł ustalone na podstawie § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2002, Nr 163, poz. 1349). Biorąc pod uwagę procentowy udział uwzględnionej części powództwa (około 70%) do pierwotnie deklарowanej przez powoda wartości przedmiotu sporu, sąd zasądził od pozwanego B. R. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Centrum (...) Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w S. kwotę 480 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania (koszty w 70 % po stronie powodowej to kwota 840 zł, po stronie pozwanego 360 zł – 30%, co po potrąceniu tych należności daje nam kwotę 480 zł.)

Sąd zasądził od pozwanego B. R. na rzecz Skarbu Państwa- Sądu Rejonowego w Kędzierzynie – Koźlu kwotę 251 zł tytułem części opłaty sądowej od ponoszenia której powód był zwolniony (art. 113 ust. 1 i 2 pkt 1 w zw. z art. 13 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 Nr 90, poz. 594).